

HET CULTURELE INTERVIEW IN NEDERLAND

Patiënten erkend door aandacht voor hun achtergrond

Er is weinig bekend over het gebruik van het Culturele Interview in Nederland. Hoe beoordelen hulpverleners het Culturele Interview? En belangrijker nog, hoe ervaren patiënten het? Onlangs werd in opdracht van Pharos een exploratief onderzoek uitgevoerd naar het gebruik van het Culturele Interview in de geestelijke gezondheidszorg. Dit artikel is gebaseerd op deze studie.

BLANCHEFLEUR PIKSEN

FOTO: PETER VAN BEEK/HH

Het Culturele Interview (zie kader) is een lijst met vragen, bedoeld om informatie over de cultuur en achtergrond van patiënten te verzamelen. Het is niet zozeer de bedoeling om het interview te gebruiken als rigide vragenlijst, maar veeleer als richtlijn. De vragen dienen om te komen tot een diagnose waarbij cultuur en context van de patiënt (en van de hulpverlener) worden betrokken bij de beeldvorming over zijn gezondheidsproblemen. Kortom, het Culturele Interview helpt om het zorgaanbod aan te passen aan de persoon en zijn context.

Desgevraagd blijken hulpverleners het Culturele Interview vooral te waarderen als het contact met de cliënt lastig is. Als dat goed is en er sprake is van eenduidige problematiek, menen hulpverleners het minder hard nodig te hebben. Bovendien vindt men het soms veelgevraagd om patiënten te laten reflecteren op hun leven. Daarom is het belangrijk de interviewvragen duidelijk uit te leggen en te werken met voorbeelden. Ondanks genoemde bezwaren zijn hulpverleners ervan overtuigd dat het Culturele Interview bijdraagt aan de opbouw van de relatie. Hierdoor krijgt de behandeling meer kans van slagen. Ook pa-

▲ **Mensen voelen zich beter op gemak door begrip voor hun achtergrond. Bijvoorbeeld voor hun geloof.**

tiënten menen dat het Culturele Interview bijdraagt aan een prettige kennismaking en een goede opbouw van de relatie met hun behandelaar.

Het interview heeft niet alleen een positief effect op de relatie, maar ook op de inhoud van de behandeling. De toegevoegde informatie leidt namelijk tot een indicatiestelling en behandeling die beter aansluiten bij de patiënt. Op hun beurt waarderen patiënten het dat zij in het Culturele Inter-

view hun verhaal kwijt kunnen. Zij voelen zich beter op hun gemak door het begrip voor hun achtergrond. Een patiënte vertelde bijvoorbeeld het prettig te vinden dat ze tijdens het interview over haar islamitische geloof kon spreken en dat dit leidde tot een vervolgesprek met een imam.

ZWAKKE PUNTEN

Natuurlijk is het niet alles goud wat er blinkt. Het Culturele Interview heeft niet alleen plussen maar ook minnen. Volgens hulpverleners zijn de vragen soms wat 'rigide' of 'star', zodat ze aanpassing vereisen in het gesprek. Een ander punt van kritiek luidt dat de mogelijkheden van het interview onderbenut blijven vanwege het gebrek aan structurele inbedding. Het wordt soms gebruikt om 'rekening te willen houden' met het culturele aspect, terwijl een 'gedegen vertaling' naar de behandeling uitblijft.

Kortom, terwijl hulpverleners ervan overtuigd zijn dat het Culturele Interview kan leiden tot een betere indicatiestelling en behandeling, blijkt tegelijk dat er te weinig gebruik van wordt gemaakt. Dit komt vooral omdat handvatten ontbreken om de uitkomsten te integreren in de behandeling. Zo zouden hulpverleners graag zien dat de uitkomsten standaard worden ingebracht tijdens diagnostiek-, indicatie- en behandelplanbesprekingen. Iets wat nu vaak niet gebeurt.

Ook de patiënten zelf dragen kritiekpunten aan. Ten eerste ervaart ongeveer de helft van de respondenten de onderwerpen als emotioneel zwaar. Als tweede kritiekpunt wordt genoemd dat het doel van het interview niet altijd helder is. Hierdoor krijgen zij vragen voorgeschoteld die hen

HET CULTURELE INTERVIEW IN NEDERLAND

In Nederland hebben psychiater Hans Rohlof en collega's van ggz-instelling Centrum '45 het Culturele Interview ontwikkeld. De vragenlijst is primair bedoeld om informatie over de cultuur en achtergrond van patiënten te verzamelen. Dit om beter inzicht te krijgen in hun leefwereld en culturele achtergrond. Simon Groen, cultureel antropoloog en werkzaam bij ggz-instelling De Evenaar, ontwikkelde op basis van het oorspronkelijke interview een beknopte versie (Groen 2006). De afname ervan kost minder tijd, maar levert toch voldoende informatie op. De belangrijkste gesprekstema's zijn:

- 1 Identiteit: taal, etnische en sociale identificatie, betrokkenheid land van herkomst, uitsluiting en discriminatie, kernwaarden.
- 2 Verklaringen voor klachten: naam ziekte, klachten, hulpzoekgedrag.
- 3 Psychosociale omgeving: sociale steun, sociale stressoren, acculturatiestrategie.
- 4 Hulpverleningsrelatie: verwachtingen, interpretatie van symptomen, communicatie en taalvaardigheid, verschillen in etniciteit, status, gender en leeftijd.
- 5 Observatie en reflectie: invloed aanwezigheid verwanten of tolk, contactgroei, stemming en (nonverbale) reacties, impact verhaal patiënt en reactie hulpverlener.

verbazen. Een duidelijke uitleg en introductie zijn dus onontbeerlijk.

VERBETERPUNTEN

Op grond van het onderzoek vallen er een aantal concrete verbeterpunten aan te wijzen. Zo ontbreken onderwerpen als discriminatie van de bevolkingsgroep waartoe een patiënt behoort in het herkomstland, en zijn of haar loopbaan (opleiding/werk) aldaar, in de lijst. De belangrijkste aanbeveling is echter dat de uitkomsten van het Culturele Interview 'een volwassen plek' dienen te krijgen in de behandeling. Zowel in de diagnostiek- als de behandelfase. Dit kan bevorderd worden door het verslag en het deelplan naar aanleiding van het Culturele Interview te laten bestaan uit kernpunten en niet uit (te)veel informatie, zoals nu. Deze kernpunten kunnen mee-

genomen worden in het behandelplan, waardoor de 'meerwaarde' van het Culturele Interview stijgt.

Blanchefleur Piksen werkt als psycholoog bij de organisatie Fier Fryslan.

OVER HET ONDERZOEK

Het onderzoek is uitgevoerd als een kleinschalige, exploratieve pilotstudie waarin de volgende vragen centraal stonden:

- 1 Op welke wijze wordt er in het veld gebruikgemaakt van het Culturele Interview?
- 2 Wat zijn de ervaringen met het Culturele Interview van hulpverleners en patiënten binnen de geestelijke gezondheidszorg?

De onderzoeksinformatie is verzameld door middel van observatie, interviews en analyse van patiëntendossiers. De interviews zijn afgenomen met sleutelinformanten bij zestien Nederlandse ggz-instellingen. Daarnaast is de toepassing van het Culturele In-

terview onderzocht bij De Evenaar – Centrum voor Transculturele Psychiatrie Noord-Nederland, onderdeel van Ggz Drenthe. Elf keer is de afname van het Culturele Interview in De Evenaar geobserveerd, waarbij de patiënten ook een aantal vragen over het interview hebben beantwoord. Daarnaast zijn tien andere patiënten en acht hulpverleners van De Evenaar geïnterviewd met open en gesloten vragen en met behulp van stellingen. Tot slot zijn tien patiëntendossiers doorgenomen en is tien maal het team geobserveerd tijdens een behandelplanbespreking. De verzamelde informatie is zowel kwantitatief als op inhoud geanalyseerd.

Dit artikel is een verkorte versie van een hoofdstuk uit het boek *Het Culturele Interview. In gesprek met de hulpvrager over cultuur en context. Deel 1: Praktijkervaringen*, onder redactie van Rob van Dijk, Huub Beijers & Simon Groen. Deze uitgave van Pharos zal in het voorjaar van 2012 verschijnen. Het biedt een rijkdom aan informatie over de toepassingsmogelijkheden van het Culturele Interview in verschillende domeinen van de gezondheidszorg. Naast dit meer praktische handboek verschijnt tegelijkertijd: *Het Culturele Interview. In gesprek met de hulpvrager over cultuur en context. Deel 2: Beschouwingen*. In dit beschouwende deel wordt het Culturele Interview in een breder perspectief geplaatst en de lezer uitgenodigd tot reflectie. Voor meer informatie over beide uitgaven: zie www.pharos.nl.